

Майкъл Леви

Уважаеми дами и господа, добре дошли в Боровец, искам само да ви кажа, че не само българите имат проблем с комуникацията с британците, уелсите също. Но стига шеги. Сега към една много интересна и много трудна област. В тази област на икономически престъпления аз работя от 1972 г. , когато защитих докторат на тема: „Организация и контрол на измами и банкови обири“. Оттогава мина доста време. Основен принцип на британското правителство е, че никой няма право да притежава имущество, придобито чрез незаконна дейност, тъй като въпросното имущество принадлежи или на жертвите, или на държавата. Ако разгледаме Европейската конвенция за човешките права, там също има включени параграфи за това. Първият протокол твърди, че на нито едно физическо лице не трябва да бъде отнето правото на собственост /между другото, към преводачите: ако говоря много бързо, моля вдигнете ръка/. Предната клауза обаче по никакъв начин не нарушава правото на държавата да прилага тези закони както намери за добре, за да контролира използването на имущество съгласно общите публични интереси или да гарантира заплащането на такси или глоби и други наказания. И така с оглед на европейските клаузи, дали те отнемат права, или по-скоро ги предоставят, не знаем още, но във всички случаи това беше много важна тема преди 70 години. Например, това беше важно за моя баща, който живееше в Берлин, и цялото му имущество беше конфискувано от германската държава. Това е една дълга, дълга история, свързана с нацизма. Европейците са, както и би трябвало да бъдат, чувствителни към този въпрос: какво е оправданието, каква е обосновката за отнемането на недвижимо имущество? Но ще го обсъдим малко по-късно в по-големи подробности, ако желаете, разбира се. Компютърът ми промени малко разположението на слайдовете... Ще започна с малко история. В общи линии до 1800 г. /говорим за Англия и Уелс/ се е конфискувало цялото имущество на лице, обявено за виновно в извършването на престъпление. От гледна точка на краля това е било чудесно. Естествено, хората, които са били обвинявани и намирани за виновни, са били предимно хора без имущество. По същия начин са били изградени наказателните разпоредби и в нашата бивша колония САЩ, която вече, за щастие, не е колония. В Англия сме много добри в отнемането на имущество, имаме много способни съдии, и така през 1986 г. ние въведохме закон само за случаите на трафик на наркотични вещества. С този закон се обръщаше доказателствената тежест. Активите на лице, доказано за виновно, можеха да се отнемат, освен ако лицето, което е обявено за виновно, не успее да докаже, че тези активи са били придобити по законен път. Естествено, в едно силно структурирано общество като Обединеното кралство, доста хора имат легална работа, получават разписки, фактури, подават данъчни декларации... Ако си купите кола, получавате съответната фактура за колата, с данни за това колко сте платили за нея; същото важи за недвижимата собственост, и така нататък. По този начин се гарантира, че вие живеете един нормален, така да се каже, живот, който може да бъде документиран. Точно като мен, например. Това е нещото, което аз твърдя за себе си. И макар законът да беше прокаран изрично за трафик на наркотици, съдиите въобще не харесаха този закон. Те смятаха, че това е грешка, защото всъщност приемането, че човекът е невинен, би било удовлетворено само чрез доказването на невинност. Това, че съдиите не харесаха този принцип, направи закона много труден за прилагане. Работата върху него беше прегледана основно от моите колеги през 1995 г. и фактически се оказа, че правителството не е отделило достатъчно ресурси. Магистратите бяха подложени на натиск да разрешават обичайните ежедневни престъпления и те всъщност от конфискациите не получаваха никакви средства. А пък от друга страна бяха поставени под бюджетен натиск. Прокурорската институция също

не хареса този вид закон, понеже за тях това означаваше, че трябва да учат нови закони, а те по никакъв начин не бяха стимулирани да го правят. И по този начин се сблъскахме с нещо, което можем спокойно да наречем културен проблем в приложението. Не толкова правен проблем от правно естество, колкото наистина един проблем от културно естество. Междувременно в Ирландия, където действаше една доста стара система, въведем нов начин за откриване на имущество, придобито по престъпен път. Системата обхващаше полицията, данъчните власти и властите по социалното осигуряване в една обща организация. Само че това засягаше гражданското производство. И когато гражданският съд се убеди, че е по-вероятно имуществото да е придобито от престъпна дейност, отколкото обратното, въпросните активи се замразяваха за 7 години. В някои други случаи въпросното имущество се продаваше и парите се влагаха в специална сметка. Ирландците въведоха системата, а аз направих един преглед на случая за Съвета на Европа. Всъщност създадохме комитет за разглеждане на този проблем, аз бях начело на този комитет. През 2002 г. беше приет този закон, който въвежда не само автоматична система за подаване на иск за конфискация, но също така позволява на полицията или на митническите власти да отнемат голяма парична сума в брой, когато я открият, освен ако въпросният човек не може да докаже нейния легален произход. Естествено, беше въведена и нова паралелна система на гражданско отнемане, която ние наричаме „Агенция за отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност“. Така че ако възникне граждански иск, тези постъпления също могат да бъдат отнети. Аз не се опитвам да ви рекламирам британската система като възможно най-ефективна. Това, което искам да ви покажа, е, че ние имаме история на една истинска борба. Лондон не беше построен за един ден, точно както Рим или както София не са били построени за един ден. И както със София, всичко е започнало от малкото, но върви към голямото. Имаше доста критики към агенцията, защото в по-ранните години тя ни струваше доста скъпо. Имаше и много жалби срещу тази агенция, които се разрешаваха в съда с години. Преди две години пък, при отчитането на дейността на агенцията се оказа, че работата не се върши достатъчно добре и конфискуваното имущество дори не покрива като сума разходите по работата на агенцията. По тези, а и по политически причини, агенцията беше отстранена в полза на Агенцията за борба с организираната престъпност. Но основният принцип остана и дори в момента всички производства, които преди не бяха разрешени, в момента се разрешават. На слайдовете можете да видите различната юрисдикция в ЕС, а чрез това и историята на конфискацията на имущество от престъпна дейност. В различните системи се прилагат различни правомощия и няма уеднаквеност на методите на работа по този въпрос. 88 % имат конфискуване до определена стойност, а в други страни тези цифри са различни, няма да говорим много за тях. Остават ми само още няколко минути, ако не греша. Но в общи линии правителството може да отнеме различни активи и пари в брой, като последното е доста популярно, защото на обществеността ѝ харесва да бъдат отнемани парични суми от престъпните организации. Тъй като това е политически популярен ход, всяка сума над 1000 паунда, което прави 1500 евро, може да бъде отнета. Не знам каква е границата у вас и не знам каква е сумата, която българите обикновено носят в себе си в брой /за случай, че видят някоя много красива жена, например/. Но в Ливърпул, Манчестър или Лондон, които са трите основни области за разпространение на наркотици, хората са доста ентузиазирани от тази възможност. Също както и митническите власти са доста ентузиазирани и на границата обичат да задават такъв весел въпрос: „защо носите толкова много пари в брой в себе си, господине?“. Когато бях в комисията и пресичах границата, ми зададоха този въпрос. Аз им казах, че това са пари от покер, но това беше всъщност шега, защото те си бяха джобни пари. Но тук

въпросът е друг: че ако не можете да отговорите на въпроса откъде са ви парите, те ви ги отнемат. Естествено, вие може да обжалвате, но междуременно парите ви ще бъдат замразени. Много от нашите прокурори са обучени специално, минали са през специална програма за обучение, както и политическите власти. Имаше обучителни програми и сертифициране за финансовите следователи, които се занимаваха с отнемането на имущество, придобито чрез престъпна дейност, така че ние имаме стотици обучени специалисти. Те, естествено, не са обучени по възможно най-добрия начин, но са доста добре обучени. Ние може да имаме фантастична система за конфискуване, но ако не сме установили активи, които принадлежат на хора, които не могат да докажат техния произход или имаме само система за конфискуване след намиране за виновен на определено лице или определена група, то тогава не можем да отнемем никакви активи всъщност. Ако обвиняваме някого, но не сме установили всички негови активи и не сме ги замразили преди това, то парите, точно като снега навън, ще се стопят доста бързо. Така че на теория може да имаме чудесна правна система, но ако нямаме система за практическо приложение, благодарение на която всъщност да успеем да извършваме цялата тази необходима дейност, от всичко това няма да има практически ефект. То няма да се получи. Ирландската републиканска армия, например, се превърна от терористична организация в група обикновени, нормални престъпници. Това беше един наистина голям триумф, тъй като хората си извършват същия вид престъпна дейност, но поне вече не влагат парите от нея в терористични действия, а си ги слагат в джобовете. Говорил съм с човек, който е бил в наказателния съд през 1987 г., когато всъщност ИРА успя да го взриви, и там трябва да не е било особено приятно да се намираш в същото време. Но доколкото аз разбрах, дори той смята трансформацията на ИРА за някакъв вид успех. В този съд продължават да работят по различни случаи на рекет, обири, търговия с наркотици, разследват субекти, които избягват данъчно облагане, каквото е, например, ДДС /мисля, че вие в България също си имате такива проблеми/. Те естествено правят всичките тези имаме, но вече ги правят единствено и само за лични цели. Ние пък в отговор сме предприели бавни действия срещу хора, които са, например, нещо като касиери на ИРА, или срещу някои от основните разпространители на наркотици във Великобритания. Така че определено постигнахме някакво равнище на успех и някакво възстановяване на неплатени данъци. Нашето законодателство не е добре изготвено в тази област, а както обсъдихме вчера, вашето също. Значи данъчното законодателство, което е част от отнемането на имущество от неплащане на данъци, не работи добре, но иначе останалата част от данъчната агенция работи. Т.е. получаването на данъчни постъпления от хората, които са задължени да подадат данъчни декларации в Обединеното кралство, функционира добре, освен това имаме специален отдел, който работи с данъци, свързани с престъпна дейност, и така ние сме си поставили едно число, едно цяло от 250 хиляди паунда, които трябва да бъдат отнети. Полицията получава част от тези пари, прокурорите получават част от тези пари, имаме система за стимулиране. Но не сме като в Тайланд, където официално е въведен принципа за пряко възнаграждение хората, които отнемат на имущество. Там те получават бонуси за всяко отнето имущество, и то официално. При нас институциите са тези, които получават някаква част от парите и по този начин се стимулира полицията в моментите, в които има бюджетен недостиг. Да отделят малко повече усилия по този въпрос. Ние не сме сигурни, че тази система е ефективна, тъй като ако някой ви отнеме или замрази активите, то вие като престъпник ще извършвате още повече активни действия, за да може да си възстановите тези отнети активи или отнети парични средства. Така че не сме сигурни, че това всъщност има достатъчно добър ефект върху ограничаването на престъпността, защото докато вие все още сте в престъпния бизнес, вие можете да

имате безплатни и скъпи наркотици, скъпи мъже или жени, според вашите сексуални предпочитания... Просто все още се смятате за голямата работа, понеже сте важна част от криминалната номенклатура. Така че, в общи линии, твърденията, които са направени за влиянието на конфискацията върху престъпния свят, са противоречиви както в Обединеното кралство, така и в други страни. Смятам, че високите цифри всъщност са измислени от някаква агенция, където са ги надраскали, но вярвам, че наистина в Европа се извършват конфискации в милиарди годишно. И примерно тези 250 може и да са голяма част от тези милиарди, но какво става с останалата част от тези пари? Това е въпрос, който трябва да си зададем. И за да приключим нашата тема: конфискацията е доста трудна работа, а някои хора я възприемат направо драматично. Ние вложихме много усилия в прилагането на тази система и в убеждаването на много хора, че тази система е правилната стъпка напред. Сега очакваме единствено и само тази тенденция бавно и постепенно да продължава напред. Мисля, че България е една от страните с най-близка до нас система за изграждане на комисия за отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност. Или поне стоите най-близко до нас, ако ви сравним с останалите страни от региона на Централна и Източна Европа. САЩ пък реформираха своята система, която беше репресивна: ако откриеха малко наркотици в колата ви, можеха да ви вземат колата, а при наркотици във фермата можеха да ви отнемат цялата фермата. Ние във Великобритания нямахме толкова тежки санкции, но при реформирането ни се наложи да „продаваме“ идеята за реформа, да убеждаваме хората да вземат участие в тази промяна, а също и да предвидим стимули за хората, готови да участват в това. Благодаря ви много за вашето внимание. Както е казал великият ирландски писател Оскар Уайлд, всички сме в една канавка, просто някои от нас гледат към небето.